

Posudek školitele na magisterskou práci: **Změna hladiny testosteronu adolescentních chlapů jako důsledek experimentálně vyvozované žárlivostní reakce** (Autor: Jana Enderlová).

Předkládaná magisterská práce podle titulu slibuje jednak řešení zajímavého tématu (testování adekvátnosti měření komplexní emocionální reakce – žárlivosti – pomocí změn hormonálních hladin) a jednak dává tušit zajímavý výzkumný design, který by mohl být na jeho realizaci využit.

Celý text práce má (bez příloh a literatury) rozsah 115 stran, z toho teoretická část práce zabírá celkem 92 stran. Tato disproporce mezi nezvykle dlouhou (rozsahem na hranici přípustnosti) teoretickou částí a nepoměrně krátkou částí empirickou je již před započítáním čtení zarážející. Autorka v textu cituje přes sto zdrojů, převážně zahraničních, což je počet jistě úctyhodný.

Zhodnotím-li na začátku posudku své dojmy z přečtení finální podoby práce, musím z pohledu školitele (s velkým smutkem) konstatovat, že se autorce nepodařilo naplnit očekávání napjatého čtenáře. Nepodařilo se jí zejména přesvědčivě obhájit zajímavost tématu, ani srozumitelně podat výsledky experimentu, což čtenáře mrzí o to více, že popis metod přece jen dává tušit, že provedený experiment byl jednak velmi organizačně náročný, ale také velmi originální a zábavný. Celá práce navíc trpí nejen řadou formálních, ale zejména obsahových nedostatků. V následujících bodech zmíním pouze stěžejní komentáře, vystihující mé výtky k obecné povaze chyb, jež se v textu objevují (konkrétní příklady budou zmíněny pouze k dokreslení problematiky, nebudou kompletním výčtem chyb daného druhu v textu):

1) Teoretický úvod práce je, jak již bylo řečeno, neúnosně zdlouhavý. Od tohoto faktu by snad bylo možno odhlédnout v případě, že by byl text čtivý, nabitý zajímavými novými informacemi vztahujícími se k tématu a přehledně strukturovaný. Toto však bohužel nejsou adjektiva, která by se dala předloženému textu přiřadit. U velmi dlouhých pasáží textu není vůbec jasné, proč je autorka do teoretického úvodu vlastně zařadila, jak se vztahují k tématu práce, jak přispívají k položení hypotéz. Styl textu připomíná dlouhé výpisy z literatury, které jsou (bez vědomí jejich vztahu k tématu) vypisovány včetně naprosto irelevantních technických detailů (např. z biochemie), s nimiž autorka nijak v rámci práce neoperuje, proto je naprosto zbytečné je uvádět – nehledě na to, že se v jejich popisu poté ukáže, že jim autorka nerozumí (např. *androgeny nejspíše ovlivňují funkce buněk prostřednictvím mechanismů genomu i mimo něj – ty pak regulují četné cesty buněčné signalizace, jež v konečném důsledku vedou k fyziologickým reakcím* – co tím chtěla autorka říci a jak to má osvětlovat mechanismus působení androgenů v regulaci mužské sexuality?). Neadekvátní je ovšem i zařazení celých podkapitol (např. psychoanalytické pojetí žárlivosti či dlouhé popisy mezimužské kompetice u primátů – místo toho bylo třeba ukotvit žárlivostní reakci jako speciální případ chování spadajícího do kontextu mezimužské kompetice, atd.). Na druhé straně pak chybí dostatečně konkrétní pojednání o vztahu žárlivosti, stresu a kompetice případně s uvedením dostatečného množství výzkumů, jež se danou tematikou

zabývaly pomocí experimentálního designu (např. Nesbitt, L (2012): Jealousy as Competition: Imagined Partner Flirting Behavior Increases Testosterone in Partnered Women), či jaké jsou úskalí měření žárlivosti a jaké metody se pro její nesubjektivní měření používají, aj. (nejde o to, že by se citace na dané výzkumy nevyskytovaly vůbec, ovšem jejich relevance k tématu opět zaniká způsobem jejich prezentace, či místem jejich zařazení v textu). K porozumění textu rovněž příliš nepřispívají četné obrázky, grafy a tabulky, vyjmuté z řady výzkumných prací, které ovšem nejsou přeloženy do češtiny a k jejich pochopení je přiložený popis nedostatečný (není jasné co mají demonstrovat). Jinými slovy – na textu je patrné, že si autorka dala obrovskou práci s hledáním a načítáním literatury, často s poměrně složitou tematikou, což by čtenář strašně chtěl ocenit. Některé kapitoly (např. Testosteron a dominance, či Testosteron a sociální emocionální chování) jsou dokonce doslova nabitý zajímavými a recentními informacemi o nových výzkumech. Je to ovšem těžké kvůli tomu, že autorka není schopna u získaných informací vyargumentovat, jak se vztahují k tématu práce, strukturace textu a řazení informací je poněkud matoucí na to, aby čtenáři umožňovalo orientaci v textu a zcela schází kritická redukce uváděných informací. Podle mého názoru by se dal prezentovaný text zkrátit cca na 40 stran stručného a srozumitelného textu (což jsem rovněž autorce zdůrazňovala).

2) Popis metod empirické části práce je snad nejzdařilejší částí práce. Přestože mám řadu výhrad (např. Podle mne z teoretického úvodu nemůže být čtenáři zřejmé, proč si autorka položila hypotézy takové, jaké si položila – mohla by autorka např. v rámci obhajoby vysvětlit, na čem staví H1a) a H5? Dále mi schází řada údajů - popis výběru vzorku, zdůvodnění zařazení sitkomu mezi měřeními či popis toho, jak byly analyzovány vzorky slin, výpočet skóre dotazníků – na něž jsem autorku již v rámci konzultací upozorňovala a které bohužel nedoplnila – otázka: Mohla by např. v rámci obhajoby zdůvodnit zařazení sitkomu mezi měřeními hladin T (jedná se totiž o aspekt designu, který nebyl předem domluven)?), myslím, že je z něj patrné, že daný výzkum byl skutečně velmi zajímavý, a že jeho realizace vůbec nebyla snadná – proto je snad možno odpustit i poměrně nízký počet chlapců, který byl otestován (35). Je rovněž třeba podotknout, že největší množství práce bylo odvedeno již v případě příprav výzkumného designu – vymyšlení instrukcí, načasování, překlady dotazníků – vše bylo velmi časově náročné a již jen schopnost toto zvládnout by se jistě dala počítat jako velké plus na straně autorky práce. Domnívám se, že přečtení této části snad přece jen ve znaveném čtenáři probudí opět zvědavost na výsledky práce.

3) Podání výsledků práce je však opět velkým zklamáním. Místo toho, aby se autorka postupně strukturovaně vyjadřovala k potvrzení jednotlivých hypotéz, uvádí řadu výsledků a čtenář neví, ke které hypotéze se vlastně vztahují. Rovněž vůbec nevysvětluje, proč při testování postupovala tak jak postupovala, řada testů je popsána nedostatečně – čtenář neví, jaký test byl použit a proč. Celkově se domnívám, že se čtenář, který se nesetkal s daty z tohoto výzkumu, nemá šanci ve výsledcích vyznat. Tak rovněž ani nepostřehne, že se k řadě hypotéz autorka vůbec nevyjadřuje a výsledky k nim příslušící vůbec neuvádí, přestože byly všechny zanalyzovány (např. naprosto

chybí stěžejní výsledek – jak se měnila hladina T u chlapců s vysokou mírou žárlivosti určenou dotazníkem a u chlapců s nízkou mírou žárlivosti určenou dotazníkem, či chybí korelace bazálních hladin T se všemi proměnnými uvedenými v H4, aj.). Diskuse práce je pak následkem toho zcela irelevantní – podle mne se v ní autorka vůbec nevyjadřuje ke konkrétním výsledkům výzkumu – uvádí v ní opět pouze obecné soudy, jež vyčetla z literatury i bez toho, aniž by jakýkoliv výzkum sama provedla.

4) Zásadní formální nedostatky uvedu pouze v bodech: a) překlepy jako důsledek časového stresu, b) výrazná nejednotnost a řada chyb ve formátu citací v části reference, d) nevhodné zařazení neúměrného množství poznámek v textu, které čtenáři znesnadňují orientaci, d) obsah práce řazen na konci práce a v nepřehledné formě, aj.

Nakonec si dovolím zmínit několik osobních poznámek, jež napovídají o mém postoji k pracovnímu nasazení autorky v rámci realizace mgr. práce. Domnívám se, že autorka odvedla, i přes řadu osobních problémů, jež ji v poslední době provázely, obrovské penzum práce a to jak na přípravě materiálů k výzkumu, tak na organizaci samotného výzkumu, tak na načítání literatury, což bych chtěla vyzdvihnout a ocenit. Problémem však je, že danou práci vykonávala vždy nárazově, neposkytující mi jako školiteli příliš mnoho prostoru reagovat. V případě některých mých doporučení (když jsem zrovna reagovat na autorčin nával činnosti stačila) se však autorka občas řídila spíše svým úsudkem. V ostrém kontrastu s tím však je její naprosté spoléhání se na mé vedení v případě provádění analýz či strukturace a redukce textu – na něž jsem ovšem již před odevzdáním práce reagovat nestačila. Domnívám se, že její větší samostatnost v rámci těchto dvou oblastí byla možná a byla v jejích silách.

Vzhledem ke všemu výše uvedenému bych ráda umožnila autorce reagovat na všechny uvedené výtky v rámci obhajoby, ovšem osobně se domnívám, že množství výtek, jež se mohou ve vztahu k této práci objevit, je již pod hranicí akceptovatelnosti. Navrhuji proto hodnocení 3-4 v závislosti na obhajobě.

V Praze dne 17.10. 2012

Kateřina Klapilová, PhD.